

Ábrázolt FOLYÓIRAT.

2^{dik} szám.] Minden szombaton megjelenik két egész
íven, vagy 24 ívnagyságu hasábon.

KASSÁN, Januar. 8^{án} 1848.

Félévre előfizetés 6 fr., bérmentesítve,
borítékban, s cízzel 7 fr. 12 kr. p. p. I^{só} Év.

ISTVÁN főherceg országunk nádora.

ISTVÁN (Ferencz, Victor) csász. magyar- és csehországi kir. ausztriai örökös főherceg, altábornagy és számos rendek vitéze, született Budán September 14-dikén 1817. Atyja, a felejthetetlen nádorunk, JOSEF, cs. kir. főherceg; anyja pedig a számos erényekkel tündöklő Herminie, Anhalt-Bernburg-Schaumburgi hercegnő volt. Meghalálozván atyja az egész hon fájdalomra, nemzetünk ismervén István főhercegnek ritka szellemi és szívbeli tulajdonait s azon vonalmát, mellyel hazájához s nemzetéhez gyöngye ifjuságától óta különösen ragaszkodott, minden reményét és szeretetét benne helyhezte, s mondhatni: egyhangulag az egész ország ő fenségét kívánta látni érdemdúzs atyja utódjának. — Urunk és királyunk tekintetbe vévén nem csak atyjának, a boldogult Jósef főherceg és nádorunk 50 év alatti szolgálatában a fölséges uralkodó ház és a Magyarhon körül szerzett bokros nagy érdemeit; hanem a hű magyar nemzetnek világos köz ohajtását is atyai kegyességével méltányolván, István főherceget mult évi Január 15-dikén Magyarország kir. helytartójává s kapitányává; valamint a Jászok és Kunok grófjává s birájává; a magy. kir. helytartótanács és a hétszemélyes tábla elnökévé; nem különben Pest, Pilis és Zsolt törv. egy. megyék örökös és val. főispánjává kegyelmesen kinevezni méltóztatott. Jelen országgyűlésen pedig a nemzet képviselői mult évi November 12-dikén vegyes gyűlésben István főherceget és helytartónkat ő fölsége a császár és király s udvara jelenlétében kijelölés nélkül harsány éljenzések kíséretében közakarattal Nádorunk kiáltották ki. — Eltesse a mindenható számos évekig nemzetünk boldogítására!

A hadnagyi kinevező levél.

(Vége.)

Lovardes, s a vigasztalhatlan Rink őrmester, mindketten gondosan megkötözve, a legdühösebb gverilljájknak egyike által őriztettek, ki csak vezére jeladására várt, hogy mind a két foglyot megölje. A marquis, mély gondolatokba merülve, az oltár lépcsőjéhez volt kötve és szeméit a boldogságos szűz képére fordította, mellyet különösen nagyra becsült.

Te ördög ezimbora, mondá Rink őrmester, mialatt kötőlékeit húzogatta szét, lesz olyan lelkiismereted, ezen bécsületes urat és egy 122-dik ezredbeli őrmestert mint két juhott levágni? — S mily helyzetben? Gaz ember. Urunk Jézus Krisztus oltárának tövében, s a boldogságos szűz

István főherceg országunk nádora

szeme láttára, ki rád néz, mintha neked, átkozott gaz ember, gyávaságot szemedre lobban-tani akarná? —

Midőn az őrmester gondolatainak ezen módon szabad folyást engedett, azt reménylé, hogy a hely szentsége ezen pillanatban megőrzendi; de a hegylakos olyan emberek közé tartozott,

kik gyilkolás és rablás közt megkeményedtek, és kik a politikától csak az ürügyet kölcsönözték, hogy büntetlenül követhessék el gonosz tetteiket.

Mihelyt az őrmester beszélni megszűnt, vad ellene a boldogságos szűz képe felé fordult.

Imhol mondá az őrmesternek, mialatt kezét az övébe dugott hosszú késre tevő, imhol itt lásd:

mit csinálók én magamnak festett Máriaképekből, s én rád váró sorsodat előre meg fogom mutatni.

A gonosztevő jobb kezével megmarkolta már kése nyelét, azt a képfelét azon erővel és ügyességgel hajítandó, melyet a spanyolok ily nemű megtámadásnál mutatnak, midőn Lovardes tisztelete tárgyán elkövetendő megszenteltelenítésen fölundulva, haragtól szikrázó szemekkel fölemelkedett.

„Boldogságos szűz, fölkiálta: képed megsértésére egy istentelen kéz emelkedik föl. De isteni jelenléd eszközöljön ki most csodát, mely az úr oltára s ezen őt fenyegető zsvány közé mint paizs álljon!”

A nemes kasztíliainak vonásai valóban magasztas, profétai tekintetet vettek föl magukra. Az őrmester s maga a gverillja is, megfélemedve Lovardesnek haragos nézésétől, a képre vetették szemeiket, mintha várnák, hogy a madonna fátyola alól kilépjen s a gonosztevőt istentelenségében semmivé tegye.

Ezen pillanatban, hol a három férfiú képzelmiereje legnagyobb mértékben fölhevülve volt, észrevehék: hogy a kép, mintha Lovardes felszólítására felelni akarna, láthatólag mozogni kezdett; mire egy fohász, mely a feneketlen mélységből jönni látszott, hallatszott a kápolnában, s a vízhang annak panaszos és földfeletti hangját sok ideig nyújtotta el az oldalfalak és vadják hosszában. (Lásd az ábrát).

A vad hegyvidéki ember fegyverét elejtette; villogó nagy szemei üregeikből kitolódni látszatnak; hosszú vonagló borzadás rázkódította meg tetemét; aztán legkisebb szó nélkül hátravonult egészen a kápolna ajtajáig, melyet megnyitván, nyakra före kirohant.

Rink őrmester mozdulatlanul és szájtátra ült ott! Emlékezete néhány fiatal korában megtanult imákat iparkodott visszaidézni; végre az egyszerű Ave Máriát mondotta el diák nyelven.

Mi Lovardest illeti, tehát gyakorlottabb tanu, mint millyen az öreg katoná volt, ezen ünneplés pillanatban, annak vonásaiban egy általában emberi indokokra épített kandiság kifejezését találta volna; mindazáltal a titokteli hangok szívet ezerszer hevesebb indulatokkal árasztották el, mint minőket az őrmester s a hegylakos érzettek magukban.

A madona képe egészen ingadozott; fölfelé emelkedett és a vastag falba csinált vakablak mélyében két gyermeket mutatott; melyeknek egyike még alig tudott járni s az idősbik mintegy tizenkét éves lehetett.

Az öreg Revial t. i., ki a gyermekeknek földalatti boltozatban helyet nem szerezhetett, azokat itt ezen vakablakba rejtette el, melynek léttét csak a marquis s ő tudta. Urát ezen körülményről nem tudósíthatta. Az idősb gyermek, a gverillja fenyegetéséről megijedve, bocsátotta ki azon fohászt, melynek következése négy fenyegetett fejről háritotta el az elkerülhetlen vést.

A kis fiu eltökélve ugrott ki zugolyából és atyja nyakába csibbenkedett, ki öleléseit elfogadta, a nélkül, hogy azokat viszonozhatta volna, mivel kezét nem használhatta.

Midőn ezen szívömlédezések első pillanata elmúlt, az őrmester, ki eddig csak szemlélő volt, meginté bajtársát, halgatna az ész szavára, s noha szavai egészen laktanyai irány szerinti voltak: mindazáltal Lovardesben nem kis nyugtalanságot ébresztettek.

A marquis, ki gyermekei sorsán aggódott, fiát a vakablakba ismét visszavinni szándékozott; de a gyermek egyáltalában maradni s atyja sorsában osztozni kívánt. Megilletve fia feláldozó elszántsága által, de a mellett a fenyegető vések miatt elbúsulva, atyai hatalmát használni s a gyermeket erőtetni akarta, hogy menhelyébe visszatérjen; midőn az őrmester még egyszer közbeszólni jónak találta.

Kérem, várjunk egy pillanatig! mondá hozzájuk lépve: a kis angyalt vissza fogjuk ismét rejtekébe helyezni; de előbb baráti szolgálatot kell neki tennie. A gaz spanyol kését ránk hagyta, midőn megfufamodott; ez olly ajándék, melyet

elhanyagolnunk nem szabad. A fiúcska emelje föl a hátamra kötött kezeim kötelét vágja ketté... No, lassan! ne hogy a bőromet is ketté mesd... Így, most már szabad vagyok, s marquis urnak magam fogom vére forgását ismét visszaadni. S most, édes szép Kerubem, szabadságot veszünk magunknak, faköpenyed élvezését számodra ismét biztosítani, föltétlenül: hogy abban megnyugszol s őrödnök becsületére válsz.

Midőn a gyermek, félig örömost félig erőszakosan is rejtekébe visszatétt, a marquis s őrmester tanakodni kezdettek. Lovard, tele bátorsággal s elszántsággal, a kápolnából kimenni akart, melynek ajtaját belőlől megnyitni lehetett. De az őrmester, a veszélyekben nem utolsó, sokkal ügyesebb volt, a veszedelmes merényletet véghez vinni. Itt csak élété megmentése forgott fenn, s ez előtte oly közönséges körülmény volt, hogy azáltal hidegvérűsége nem zavartatott meg jobban, mint midőn valami veszélyes hadi vállalata forgott fenn.

Mikép akarja ön, mondá Lovardesnek, mi alatt kezeit nyugodtan dörgöl, hogy karjaiban vérenek megakadt forgását ismét elérhassa, mikép akarja ön, hogy mi kirohást merénylünk minden megtámadó s védfegyvereinkel? Hiszen ugy bőrüknök golyóktól egészen átjárhatlannak kellene lenni, s az enyém, noha meglehetősen kemény, még sem bir ezen tulajdonnal. Véleményem szerint jobb lenne, a gazemberek visszajövetelét be várni. Az ember ember-elleni viadal legalább választást enged nekünk, föltétlenül előre: hogy ön használandja a kést, melyet hihetőleg bájjólólag fogja forgatni tudni; rám pedig a bolondoknak fojtogatását bízza. Higgyen nekem: én ugy fogok cselekedni mint ők; ők fonségesen tudnak lóni, mint azt szegény katonáim elbeszélhetnék, ha fegyvereiket már le nem tették volna; de midőn megragadásra kerül a dolog, ugy egy sincs köztök, kit két újam közé nem veszek s őt mint nyakravalót magam körül nem tekerem.

Mialatt a marquis és őrmester azon módokról értekeztek, mikép szájjának szembe az őket környező veszéllyel, a fiatal Pedro által vezetett legénység sietve haladott előre a sziklavár felé vezető veszélyes hegyszorosokon keresztül. Menetelők minden pillanatban sziklák által volt akadályoztatva, melyeket meghágniok kellett, s azon hegynyilasok által, melyeken a megterhelt katonáknak nem kis késedelem nélkül kellett keresztül vergődni. Gyöngesége és sebének fájdalma daczára vezette Pedro s példája által felbátorította a katonákat; de mind ezen előrehaladások még is idővesztést okoztak. Pedro megijedve vette észre, hogy az égnek kelet felé álló csillagai haloványabb fényben kezdettek már ragyogni, tudván: hogy a hajnal első csillogása kétségkül a várlakosok meggyilkolására fog világítani.

Végre, halhatlan veszélyek és fáradtság után a legénység megpillantotta a várat. Mialatt a katonaság egy része a főbejárást foglalta el, a legvitézettek közül kiválasztott öt legény, könnyen fölfegyverezve és az ágashogás sziklák felmászására horgokkal ellátva, megkerülte a várat s Pedro s a tisztt vezérlése alatt a mélység széléhez mentek, hogy a földalatti boltozathoz érjenek és szükség esetében a bejárást erővel is elfoglalhassák.

Meglehet, hogy a gverillják, a Pedrót elkísérő két hegylakos jelen nem létében, megtámadást nem vártak, vagy meglehet, hogy valami ok más helyen kívánta jelenlétüket, a kis csapat benyomult, kardvágás nélkül, s halkan a falga hosszában lópodzott előre. Várban csak egyetlen egy embernek vázolata festekezett le feketén a derülő égen. Ő a bejáras ajtaja fölötti mellvédalon állott, és épen oly nagy oktalanság által, millyen az volt „melly előde halálát okozta, egész figyelmét a várba vezető ösvénynek szemlétartása foglalta el. A tisztt felvont pistorlyal és zörejj nélkül lépett hozzá. A vést észrevenni kezdő ő már a vármű oldala felé akart fordulni, ekkor lövés történt, s őt ellenállásra tehetetlenné tevte.

Ugyanazon pillanatban a föld alatti boltozat

mellett hátramaradt katonák élérohantak vezérök segedelmére. De más ellenség nem mutatta magát, s a vár egészen elhagyatva látszott.

Azonban a vállalat vezére egy körülmény által különösen meglepetett, s mely neki rendkívülinek látszott. Az elejtett ellenség t. i., midőn összerogyott, fölkiáltást vagy inkább a francia katonáknál szokásban lévő káromkodást ejtett ki száján. Most a legénység oda sietett, hogy a hely fekvését s a megsebesítettet megvizsgálja. De mily bámulat, midőn a katonák és tisztjek a francia egyenruhát és Rink őrmesternek ismeretes arcvonásait megismerték.

„Teremtettél! hadnagy úr, megszólamla a vén katoná, mi alatt nagy bajjal könyökére emelkedett, ön pistorlyebe épen itt oly módon ugatott, mely urának kevés becsületet fog az ezredben szerezni. De én azért nem haragszom önre; mert irva van, hogy Rink Manó 122 ezredből őrmester bőrében haljon meg; pedig az ezredesnek szavam tartottam meg; mert noha a gaz gverillják ez éjel embercimet megölték; de én is mind azoknak hasonlóan hasonlóan fizettem meg, kik körmeim közé kerültek.”

S így tehát nem tartozunk egymásnak! S mivel parancsom volt az őrst spanyolok és nem francziák ellen megóalmazni, tehát a vállrojtókat megérdemltem — Ugy de az kedvetlen dolog, ha az ember kénytelen örökre elbucsúzni azon pillanatban, midőn a katonakenyér-fuzekát előlépés miatt elhagyja! ... No de mind egy, folytatá gyöngyhagyon pillanatnyi halgatás után, melyet a rájött rángások okoztak; éljen a császár, s elől az agg katonák! Ez Rink őrmester jeligeje... ki akkor hal meg, midőn a vállrojtókat várja. —

Mi a marquist illeti, azt a kápolnában elnyújtóva találták véreben. Idősb fia sebeit dugdosta be, melyek ugyan mélyek de nem balálosak voltak. Már ismét magához tért és képes volt a nemeslelkű Pedrónak, ki meg mentésére magát feláldozta, legforróbb halálját kifejezni.

Oly szerencsések voltak, a hőszívű fiút az eleinte szükségesnek tartott karelvágástól megóoni. Rink őrmester nem halt meg sebében; erős természete győzött a halálon, mely már igen környezte őt, és néhány héti mulatás után táborkórházban, derék ezredesétől megnyerte a vállrojtókat, melyeket oly régóta ohajtott, mint alhadnagy a 122. ezredben.

Az egész világ tébolyodott.

En azt állítom, az egész világ tébolyodott s a legnagyobb baj épen abban áll, hogy megköztözésére nincs elég kötel. Ha önmagam is e világ embere s így tébolyodott nem volnék; tehát valami eszközt gondolnék ki, mely az eszevesztettek számára szükségtelenné tegye a köteleket, némi zsardolmányt, melyet az egész világra lehet feladni, aztán valami gőzöny nemű, melynek segelmével az egész világ fejére vizet lehessen szivattyúzni.

Kedves világ, te nem hiszed, hogy tébolyodott vagy; jöszte ide én: neked bebizonnyítom.

Gondold meg csak, ha egy ember jőne hozzád, kinek józan esze van, s ezen ember tiszta szemekkel látná üzés-füzésedet, vallyon hogyan tetszenék az neki?

Ő mintegy következő ábrát látna maga előtt: A föld szüntelen forog a nap körül, mint a macska a tejesfazék körül s meg sem gondolja, hogy minden futásával semmit sem vihet véghez. Szalad és siet, hogy csak pontos legyen, s miután egy évig sietett: ismét azon a régi helyen áll, melyen állott. Mit akar ez a föld? Milly unalmas! Mond meg csak nekem, ha te egy embert látnál, ki egy tűz körül mindig szünet nélkül futna, nem mondanád: „ennek a ficzkónak elment az esze? Pedig a föld sem tesz egyebet, s most már kérdezlek, mint van vele a dolog?”

Mondom nektek, én a legjobb csillagász vagyok s azt állítom: az üstökös nem egyéb földnél, mely unalmában mámoros fővel a széles világban kóborol. Vétkelje, ki teheti! Én nem tehetem! Ha én volnék a föld, becsületemre s

lelkekre mondni: én megszöknek. — Igy körülfutni, kipihenés nélkül egy oldalon magamat pörköltetni; mialatt máson csak nem keményre fagyok, már ez csakugyan bolondság!

De mint van a dolog ezen a földön?

Kérdeztek csak meg valamely embert, kinek úgy mondott ép ezse van, kérdezték őt, mi légyen a földön legjelesebb? s ő felelni fogja: Legjelesebb az ember!

Szép felelet! Nézték meg csak egyszer az embert üzésével együtt. Tekintetek ki az utcára és nézték az elmenőkre. Lássátok csak, mikép toladodik egymáson át a tömeg, az egyik sebesen megy, a más lassabban, harmadik gondolatokba merülve áll, a negyedik fut; ez fölfelé megy az utcáru, amaz lefelé, egy pedig hirtelen keresztül szalad az utcán. Ez papirost visz, amaz köveket, ez egy pár csizmát, más üresen jár s kél. Gondoljátok meg most, mi a közös szándéka ezen embereknek, mit akarnak ezzel a toladással és üzéssel?

Ne szégyenljétek magatokat s mondjátok meg: a pénz az, mit kiküzdeni akarnak.

PéNZ! Mi a péáz? Bányolt ércz, összeszedett anyagok, mellyeket a föld képez. Ezen anyag után toladodik tehát az egész emberiség. Láttatok már egyszer gyermekeket, kik egy játszani való kőért egymás orrát összevézérik? Imhol van ugyanazon esztelenség. Az emberek ércz miatt török be egymás orrát.

Ti most nekem azt fogjátok mondani, a pénz csak eszköze más élvezeteknek. Jól van, lássuk: hogyan van itt a dolog!

A föld minden teremtmények számára termi meg növényeit. Senkinek sincs szüksége éhen meghalni. Ez már csak egészen, egészen világos.

Enniök tulajdonkép minden embereknek van, kik itt e földön léteznek. Egyik ember a másnál csak valamivel ehet többet. A mit az ember meg nem eszik, az végre elromlik. Most már kérdezlek benneteket, mire való ez az étel miatti gyöttrődés, mire való ez a pénzgyűjtés? Megmondom én nektek.

Az épen most erre elmenő nagyon búsul, mert 80,000 forintot érő vagyona van s azonfelül két annyit kölcsön adott. Most azonban hallja, hogy adósai nem akarnak fizetni. — Lássátok csak arcán az aggodalmat, az izzadságot; azt mondja: hogy tökéletesen tönkre jutott. Magán kívül van! s ezen ember meg nem gondolja, hogy, ha 40,000 forintért élelemszereket vásárolna, 40,000 forintot még az utcára dobhatna ki, hogy tehát legkisebb szerencsétlenség sem érte.

Pedig minden, ki meghallja, hogy azon ember 160,000 forintot elvesztett, szánakozni fog szerencsétlenségén! Mondjátok meg, nem tébolyodott a világ?!

Megállj! Ti nekem kényelemről fogtok beszélni, p. o. kocsikészületről. Jól van! Mit jelent a kocsikészület? Egy ember, p. o. Kassán Forgács utcából a színházba akar menni. — Van két lába, mellyeket kényelmesen használhat; de nem, ő befogat s legalább a kocsis két lábát, aztán a lovak nyolcz lábát, ismét a kocsis négy lábát vagy kerekét mozgásba teszi, s mind ezt csak azért, hogy saját lábait, mellyek pedig azáltal bizonyosan nem lesznek erősebbek, ne használja. Most hát ezen ember legalább tizennégy lábon megy s azon diadala van, hogy 7 perczel korábban érkezik meg a színházba, mint a gyalogoló; de mondjátok meg csak, meddig kellett ezen kocsikészülettel bíró embernek várni, mit lovai befogattak? De tegyék föl, hogy valóban megnyerte ezen hét perczet, mit csinál ezen ember a hét perczel? Fogait piszkálja; no ez már valami lenne. A kocsikészülettel bíró és nem bíró közt tehát csak egy hét perczig tartó fogpiszkálás a különbség! Főszéges egy világ!

De csak gondoljátok még meg, hogy az egy bosszúság; ha csak két ló van a kocsis előtt. Nagyon kell bírní s így 20—24 lábát mozgásba tenni, hogy mintegy kilencz háromnegyed percznyi időt nyerni s így két háromnegyed perczel tovább piszkálni lehessen a fogakat. Most már kérdezlek benneteket, okosság ez?

De megállj! Jól enni! No ez ismét valami

új. De mit tesz az jól enni? Sokkal többet nem ehet egyik a másnál; de jobban eszik, az az több vaját és nádmézet! De most már menjetek ki falura s lássátok, mikép változtatják a szegény emberek arcuk izzadásában a tejet vajjá s a mellett keserves életükre panaszkodnak. Lassátok, mikép ezen emberek meg sem fogják, hogy az élet legfőbb boldogsága kezökben van. De mondjátok meg egyszer ezen embereknek, hogy a vajért oly sokat fárasztja magát az emberiség; ők nem fogják hinni s azt felelik: Uram Istenem. hiszen az alig ér 8 garasnál többet! Igen, édes kedves asszonyom, a boldogság és boldogtalanság közti különbség végre egy vanna vajban áll.

Keletindiákon a nyomorult rabszolgák nádméz készíttéssel gyöttrik magukat s bizonyosan meg nem gondolják, hogy a földi boldogság kezökben van.

Valóban furcsa: — Földi boldogság, te nádmézből s vajból állsz.

S hát ha valamely fejedelem, ki egész országokkal bir, gyémánt elrontotta, kérdezlek benneteket: hol van az ő gazdagsága?

Menj, menj, te kedves világ, te tébolyodott vagy. minden tébolyodott s kár, hogy én magam is az vagyok; különben megkötöztelek s a tébolydába küldöttelek volna.

Körültekintés a világban.

Párisban egy csinosan öltözött úr átmege a Boulevardon; sok mellette elsétálóiban igazi gyémántjai, gyűrűi s a t. csodálkozást és irigységet ébresztettek. Hirtelen megállapodik — tántorog s összerogy — számos nép gyűlön össze körüle, segíteni akarnak neki, de ő megvan halva. Egy fiatal ember áttöri magát a toladáson ránez a holttestre — nagy jajgatással rohan a halottra s legdrágább, leggyöngédebb szavakkal szólítja meg. — „Ah atyám! ah édes atyám!” kiáltoz. — Hirtelen bérkocsit hozat; a körülálló segítnek a halottat kocsiba fölemelni; ő maga vigasztalhatlan arczal és zokogással ül fel, s a kocsisnak egy házat nevez meg Joquelet utcában. — A bérkocsi elindul, — a sokaság szétmege s mindenütt hallatszik a fiatal ember dicsőrete, s nagy sajnálkozás az atya elvesztésén. — A kocsis nincs már messze céljától, midőn a fiatal ember megállítja s leszállván a kocsisnak mondja: „én hirtelen tudósítom a bátyámat, — csak menj lassan tovább Joquelet utcába, rögtön utánnad megyek.” A kocsis ismét felül a nevezett ház elibe hajt. Egy ideig várakozik, a fiatal ember nem jó. A kocsis leszáll, be mege a házba s kérdezősködik: a halott a házban s egész utcában ismeretlen; rendőrbiztoshoz kell őt vinni. Csak ott süil ki, hogy a derék fiú egy ravasz zsebelő, ki az úgy mondott és soha nem látott atyjáról az órát, erszényt, arany lánczot és gyémánt gyűrűket lelopta.

Nem régiben London melletti vámháznál furcsa történet adta elő magát. Egy szilárd jellemű fiatal falusi leány szeretőjével a kövezett partnál horgonyozó s kivándorlókkal Amerikába indulandó hajóra ment föl, hová ők is kiköltözni s ott egybekelni szándékoztak. A leánynak 1400 tallérból álló vagyona volt, melly öszveget a hajóskapitánynak eltevéis végeft átadott. Alig voltak a jegyesek a hajón, midőn a vőlegény a leánytól, a pénzt kérte. Ez határozottan megtagadta kérését, mivel, úgy mond: pénzre nem volna most szüksége; de a legény minden késedelmezés nélkül hidegen isten hozzádot mondott neki, szerencsés utat kívánván, visszament a partra. Az elhagyott jegyes ellenben a hajófődéltre ment, az ott számosan egybegyűltekhez beszédet mondott, s aztán korát sem ugrott vízbe a hirtelen után, hanem fennszóval mondá: hogy a jelenlévő fiatal emberek közül valamelyiknek a hirtelen helyét elfoglalni kedve van, ő azt azonnal elfogadja. Egy fiatal csinos köműves nem soká gondolkozott és késznek nyilatkozván a cserére, rögtön elfogadtatott és minden poggyásostól a hajóra hor-

dozkodott, mely legközelebbi fél óra alatt elvitorlázott.

Semil-Sah-Effendi, Tserkeszek vezére.

A tserkesz nép 12 törzsből áll, mellyek közül csak hét 160,000 családdal folytatja a túsát, a többi hol tettleges, hol szenvedőleg viseli magát, millyenek t. i. a körülmények. Azonban a csatázásnak színhelye nem a tulajdonképeni Tserkeszhon, hanem a Terek folyó és Szimur közti földtér. Ezen fekszik Tssetsina, nagy falukban lakó, mintegy 100,000 lakossal, s észszakról Terek, keletről a Kumakán és Leszghisztán biralma; délre a leszghi hegyek, s nyugatra Kabardia által van köryezve: Kumukok tartomány, mely nyugatnak Tssetsinával; éjszak felé Kiszlar tatáiraival; keletről Kaspium-tengerrel, s délnek Auch, Szalatan, Samszkal-Tarku kerületekkel, mely utolsótól Szulak folyó választja el, határos s körülbelül 20,000 lakost számlál. Tarku biralom; ezt éjnyugat felé Kumukok földje; keletnek Kaspiumi tenger; délre Leszghisztán veszi körül, Nicovoji és Timuk-Khan-Tsura erősekkel s 60,000 lélekből álló népséggel. Végre Leszghisztán, egy szétzaggatott bérczes ország, lakosai nagy társaságokban élnek, s kőházaikat, mellyek csoportonként állnak együtt s erős falakkal s tornyokkal körülfogják, mint várdákat használják. Szalatan biralom 6000 lakost számlál s több orosz erősege van. Gumlar és Andi környék 22 ezer lakossal még soha sem hódított meg, valamint Koiszubu vidék sem 25,000 lélekkel. Ennek főhelye Himzsi, hol a tserkeszeknek mostani híres vezére Semil-Sah-Effendi született, ki fáradhatlan s ügyes portyázó.

Semil-Bey körülbelül 41 éves lehet; bajusza, valamint szemöldökei feketék, arcza friss eleven színű és jelentős. Teste s lelke munkássága ellenére hízn kezd, de mi őt váratlan vakmerő szaguldozásaiban legkevésbé sem hátráltatja. Ő maga iránt szigorú lévén, a hon és vallás árulói remegnek tőle, s gyakran kegyetlenül bánik azokkal, kik vallási kötelességüket elmulasztják.

Kapisztrán János.

Kapisztrán János a négy Hunyady János lángnyelvű hitszónoka, s legbuzgóbb lelki atya, élete szép részét Erdélyben Gyula-Fejérvárott töltötte, a rajzunkon mu'atkozó szerény lakban, s mellette emelkedő kápolnában végzé áhitatát. Jelenleg nagyobb zárda s nagyobb templom áll mellette, s e tisztos és sz. ereklyére majd csak nem romladozó elhagyottságában, kevés gond fordítatik.

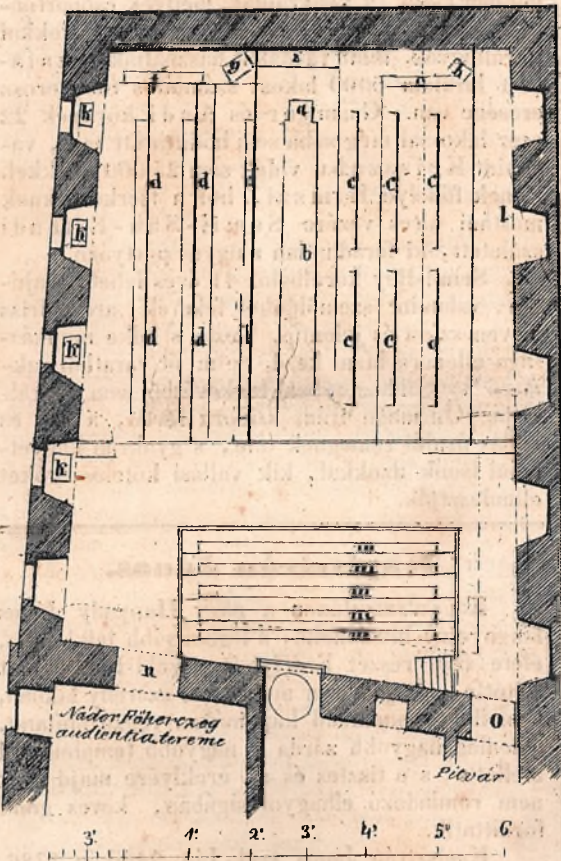
Kapisztrán János szül. Jún. 24dikén 1386, Capistrano nevű nápolyi városkában. Eleinte jogot tanult, de 30 éves korában, mint mondatik, menyei jelenés által serkentve, Ferencz szerzetébe lépett, s nem sokára erkölcs-szigorúsága az Olaszországban akkor számos hitfelekezetek elleni hó buzgalma által megkülönbözteté magát. Ez okból őt V. Márton, IV. Eugen s V. Felix pápák különösen mint apostoli követet s vallásnyomozót használták. Ezen foglalkozást majd 25 évig folytatta. Ötödik Miklós pápa 1450 apostoli követének nevezte ki őt Némethonban, hogy a hussziták eretnekségének véget vessen, s a németeket törökök elleni kereszties-háborúra buzdítsa. Némethonban mindenütt majd mint szent úgy fogadtatott: nevezetesen Bécsben, hol a nép nyilvános utcákon, sűrű tömegekben órákig hallgatta egyházbeszédeit; noha németül nem tudván, deák nyelven papolt. Morvában is eredménnyel papolt a hussziták ellen, s mint beszél, Boskovicz Venczel főembert 2000 jobbágyával, s egészben mintegy 16,000 husszítát térített meg. — Mivel később Belgrád, honunk védfala, 150,000 török által keményen szorongatott; tehát végre magyarainkhoz fordult s buzdító szónoksága által kivitte, hogy Hunyady János 60 ezer harczost szedvén össze a Dunán a török

hajóhadat szétrombolta, s Belgrád élelemmel s új őrsereggel láttatott el. Kapisztrán személyesen vezette a sereg bal szárnyát, Belgrádba áttört s fölhevült harcosival a törökök általános megtámadását visszaverte, s végre egy kirohanásnál, egyesülve Hunyadival, az egész ellenségi hadat megfutamtotta. Ezen nagy erőködések s a Belgrád körül elesett s temetetlen holttestek dögveszes kigőzölgése kórágyba ejtette s Octób. 23dikán 1456 az Illóki zárdában meghalt.

Országgyűlési rajzok.

(1. szám)

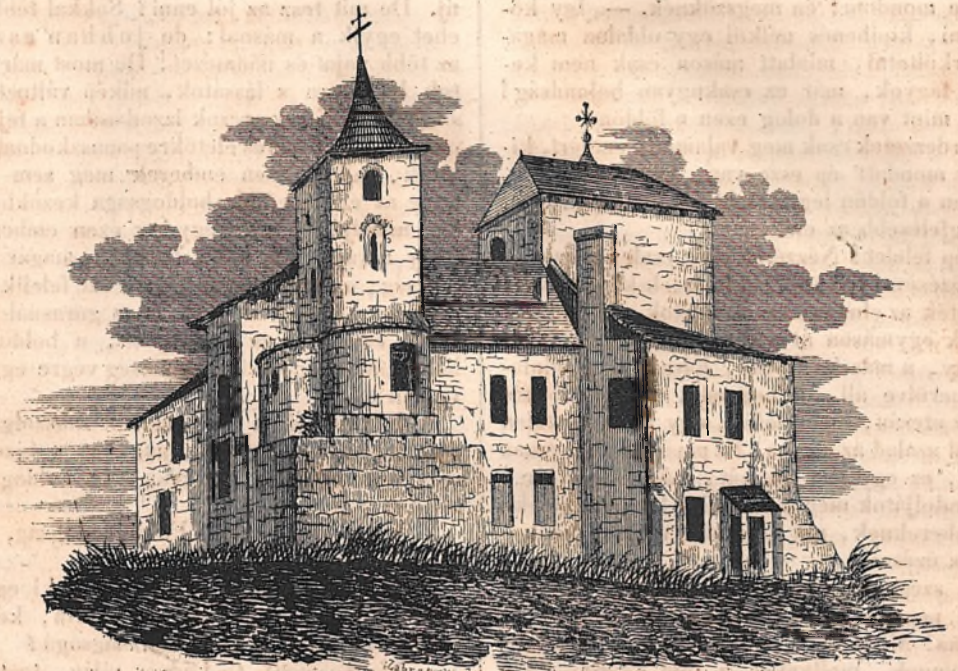
Országgyűléseink mindig nevezetes időpontot képeznek évkönyveinkben, s minél jobban fejlődik ki nemzetünk szelleme, annál fontosabbak azok. Hisszük, hogy tisztelt olvasóink, kivált kiknek Posont meglátogatni alkalmuk nem volt, szívesen vendük: ha ezen számukban a főrendek gyűlésteremének rajzával kedveskedünk. Jövőben, ha lapunk szükséges gyámolítást nyerend, a jelen országgyűlés nevezetességeinek is újabb s érdekesebb rajzaival szolgálunk.

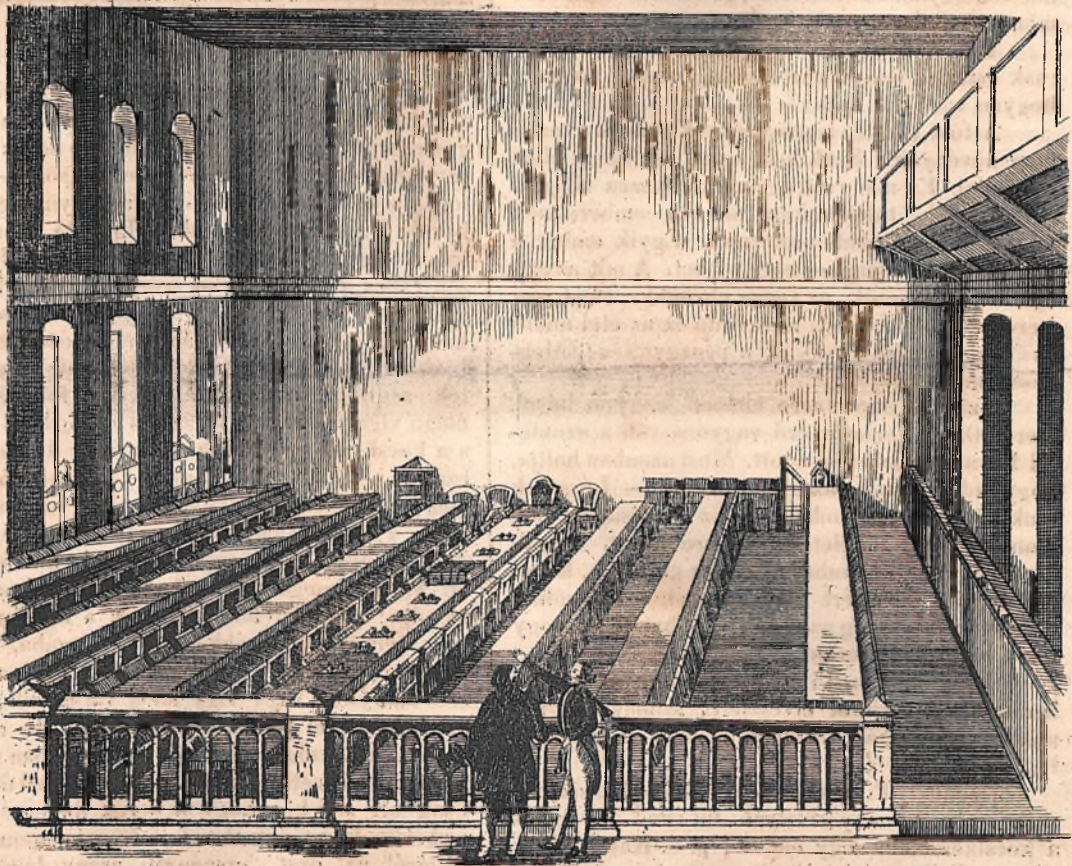
A főrendek gyűlésteremének alaprajza.

- a) Nádor főherceg asztala.
 b) Asztal 16 üléssel minden oldalon. A c) asztalok felé álló ülések az országbarói s legidősb főispánok által foglaltatnak el; a többi főispánok pedig a c) hat asztal mellett, mellyek fokokint 4 hüvelykel magasabban állnak egymás fölött, s összesen 42—48 üléssel ellátva, foglalnak helyet. A széles asztalnak bal oldali ülésein ellenben az egyháznagyok ülnek, kivéve a 3. és 4. helyet felülről számolva; ezeken az ország levéltárnoka s az olykor mint jegyző hivataloskodó országbíró ülnek.
 A szinte fokokint magasabban álló d) hat asztalnál, a főlebbi középasztalnál el nem férő többi egyháznagy foglal helyet.
 e) Asztalnál a három ó hitű püspök ül.
 f) Asztalnál az ország levéltárnoka s az országbíró ülnek, midőn nem hivataloskodnak.
 g) Első gyorsíró.
 h) Második gyorsíró.
 i) Ülések a nádor főherceg udvari tisztsegeinek számára.
 k) 4 asztal két-két újságíró számára.
 l) Kerített hely az alsó tábla azon tagjainak számára, kik mint hallgatók vannak jelen.
 m) Fokokint fölemelkedő padok (elkerítve) hallgatók számára.
 n) Nádor főherceg bejárása.
 o) Fő-bejárás.

Sorompóval körül vett hely.

Sz. Kapisztrán János kápolnája és laka Gyula- vagy is Károly-Fehérvárott Erdélyben.

A főrendi gyűlésterem belső szerkezetének rajza Posonban.

Pontozott vonal a karzatot mutatja, melynek a terem szélessége felé eső része a hölgyek számára van rendelve.

Az éjeli megtámadás.

Fz előtt mintegy 37 évvel ezredemmel Kasán szállásoltam. — Minden körülményre ugy emlékezem, mintha ma történt volna; mert én 30 éves koromban lettem százados s pedig ugyanazon napon, mellyen Számosy úr, kivel utazásom közben egy vendégfogadóban ismeretséget tettem, ki, egy hétre magához hítt, hogy fiának foglyokat löni segítsek. Ezen úr háza 14 mérföldnyi távolságra esett a várostól s a vidéknek igen félreeső részében. Kissé pusztá, de szép lakás volt az egy meglehetősen nagy tónak felszigetén. A vadásznak mind azon előnyökkel kínálkozott, minőket a vadászat és halászat csak követelhet; de ezeken kívül még másokkal is bírt. Senki sem élt kellemebben, mint Számosy úr, és Kati leánya s ennek kis unokatestvére, az ő játszótársa; szép hajdaniok voltak, minőket messze földön sem lehetett látni. Nem esoda,

hogy az öreg úr meghívása örömmel föltöttel, midőn a kitűzött napon nála megjelentem.

A ház ó divatu s olyan volt, minőben akkor még a tehetősb falusi urak is szoktak lakni, t. i. hosszú, alacsony épület, mellyet vastag szalmafedelére eső s hideg ellen ótalmazott; keskeny ablakai majd földig értek. Előtte csinos virágkert feküdt, mellyet orgonafa kerítés fogott körül, az ablakokat pedig jerikói loncez-fűzerek s egyéb feltató növények árnyaszták be leveleikkel s bogyoikkal. A gyepen kövér juhnyáj legelt, és midőn a fasoron végig mentem, egy piros pozsgás ficzkóval találkoztam, ki a közel fekvő tarlóból egy sereg pulykát hajtott maga előtt. Szóval, a hely körül minden a tulajdonos jólétére s kényelmére mutatott.

Számosy úr művelt és tisztos férfi volt; ő több nagy falusi jószágokkal bírt, s mindenütt önzetlen vendégszeretete, ügyletbeni pontossága és rendkívüli bátor jelleme miatt köz tiszteletben állott. Az öreg úr barátságos őszinteséggel, szép leánya pedig kedvesen fogadott. Mentekeztek, hogy számomra nagyobb társaságuk nem volna,

Zabratzky J.

Az éjeli megtámadás.

Semil-Sah-Effendi, Tserkeszek vezéré.

mivel azon két család, melyet vártak, előre nem látott események miatt meg nem jelenhettek. Nem sokára aztán ebédet találtak; valamint maga a házi úr, ebédje is minden tulságos pazérlás nélkül, szinte mint bora is fönséges volt, s midőn a kisasszonyok az asztaltól fölkeltek, a pohár még egy ideig vígan körüljárt.

„Mi itt kissé szomorúk vagyunk,” mondá hozzám fordulva Számosy úr, „s ön gyászházba jött; mi nem régiben igen fájdalmas, s mondhatom: pótolhatlan veszteséget szenvedtünk, két kedvenczkutya hirteleni megdöglése által. Azok legnemesebb szelindek fajbóliak, s bátorságra, nagyságra és fűtészésrn nézve hasonlíthatlanok voltak. Szegény Katim azóta vigasztalhatlan.”

„Talán ellopták?”

„O nem! — Kivánnám, hogy inkább ellopták volna, mert így reményem lenne, hogy cserében vagy pénzért talán ismét vissza szerezhethetném azokat. Nem, uram, azok idegen után nem mentek volna el; ah! tegnap mérég miatt veszték el. Szerencsétlenségünkre egy listes szekrénybe patkányok ellen mirenyt tettünk; s még is, meg nem foghatom, hogyan férhettek ahhoz a szegény párak; kulcsáram erősen állítja, hogy a komra kulcsa kezéből ki nem jött; száz aranyat adnék, ha a listt tó fenekére vettetett volna. Jó barát halála is alig okozhatna nekünk nagyobb szomorúságot! — Ok nappal leányom kísérői, éjel pedig ótalmozóm voltak. — No, de hagyján, ígynk egyet kapitány úr.” Könnyekbe lábadtak az öreg úr szemei, midőn szerencsétlen kedvenceiről beszélt; s az elveszett ekek jeles tulajdonait tekintve, nem lehet csodálni, hogy haláluk oly nagy szomorúságot okozott a családnak.

Most a hölgyek? nappali szobájukba menénk; theázás után Számosy úr gyertyát vett kezébe s engedelmet kért, hogy oly korán nyugodni megy. „Régi szokások öreg emberekhez illenek, kapitány úr,” mondá: „de én a hölgyekkel hagyom, kik hajnalig is felmaradhatnak, ha önnek úgy tetszik.” S jó éjszakát kívánva, eltávozott.

„Kati,” mondá a fiatal Számosy: „még mindig kedvenceire gondol; jól van: én összelovagolom a félországot, míg kegyed számára ismét egy szép kutyát találok. Juli, nyujtsa ide zongorán át a hegedűt, és Kótay kapitány járjon el néhány keringőt Kati-val s kegyeddél.”

„Az istenért, ki van az ablak előtt?” fölkiált hirtelen Számosy kisasszony; ollyan tekintete volt, mint annak a piszkos koldusnak, ki az utolsó három napon mindig a ház körül, s a jószágon ólalkodott. Ah! Kánya és Hektor, ha még éltek, ezen csavargó nem bátorkodott volna ilyen későn itt kovályogni! Számosy Pista, midőn unokahúga fölkiáltását hallá, rögtön kiment a szobából, de nem sokára azon állítással tért vissza, hogy a koldús csak képzelmierejük teremtménye lenne, ő az erdőcskét és virágkertet kikutatta, és sehol koldust nem talált.

A rémülés mi hamar elvult feledve s mi addig jártuk a keringőt, míg a vacsora bejelentett. A kapuk bezárattak, az ablaktáblák betették; a hölgyek jó éjszakát kívántak és szobáikba vonultak. Pista s én még egy ideig az ebédlőben maradtunk; az óra tizenkettőt ütött, s a fiatal Számosy szobámba vezetett és szinte jó éjszakát kívánt.

En különös idegenséget éreztem a lefekvés ellen, és sokat adtam volna egy könyvért. Hogy mindazáltal időmet eltöltbessem, fölnyitottam puskatokat, vadászpuskámat jó állapotba helyeztem s megvizsgáltam, vallyon az inasom elhozott e minden eszközöket. Félrehúztam az ablakföggönyt; a hold, teljes, világos, őszihold, pompásan fényelt a csöndes tóvidéken. Bámulva néztem az ezernyi szikráktól rezgő vízszípre, míg az éjeli hűvös szellőt érzeni kezdém; aztán bezártam a táblákat és készülőben valék levetkeződni.

Kabátomat s mellényemet már letettem, midőn egy távol eső ropogást hallottam, melyet irtóztató zaj, káromkodás és kiabálás követett. Rögtön kiugrottam a pitvarba, hol egy szolgálóra bukkantam, ki ijedtében magán kívül rohant

el az épület más végéről. Erre megjelent Számosy kisasszony, egészen pongyolán és sietében csak köpenyt vetett magára. O Kótay kapitány, mi történt! Egy üdvölvés szakasztá félbe feleletemet, s az ablakok csörömpölése, melyeknek főkait a golyók szétzúzták, fölösleg is tette azt. „A ház meg van támadva,” mondá a kisasszony: s aztán bámulatos lélekéberséggel hozzátéve: „a konyha melletti szobában mindig vannak töltött fegyverek.” — Most mindketten átfutottunk a tornácra, ő hogy atyját felköltse s én hogy fegyvereket hozzak. A fiatal Számosy kardos kézzel találkozott velünk. „A megtámadás a konyhára van irányozva,” mondá sietve: „az leggyöngébb pontunk; ide kapitány úr!” s mindketten beléptünk oda.

Pislogó tűz égett a tűzhelyen; a nagy ablak darabokra volt zúzva s a pulykapasztor, kit a pitvarban észrevettém, az összetört ablakszárny mellett nyársal fölfegyverkezve állott és időről időre rettenetes káromkodás s ordítás közt szurkált ki a légbé. En egy asztalra ugrottam fel, hogy két puskát vegyek le azon helyről, melyet nekem Számosy kisasszony mondá. Egyet közülök már Pistának nyújtottam át, midőn a tűz hirtelen fellobbant s engem az oda kint lévő zsványoknak felfödözött. — Egyszersmind három vagy négy lövés történt; én a golyókat fejem mellett fűtöltni hallottam, s érzem, hogy vállamat valami, mint nagy ostorütés, érte; de mivel a puskát kezemben tartottam, sérelem nélkül ugrottam le az asztalról. Számosy urat hallottuk a házbán; szava nyugodt és elszánt volt, midőn a cseledeknek megparancsolta, hogy a ház előréhez menjenek és leányától löszer felől kérdezősködött.

Azalatt kívülről a tüzelés folytatott, hová egyetlen egy lövés sem tépetett vissza, mivel a rablók igen vigyázva az épület szögletei s a kapuk oszlopai mögé rejték el magukat. Azonban néhány sebesen mondott szavakból megértettük, hogy ok forma szerinti megtámadás iránt beszéltek össze.

„Azonnal rohanj fognak futni,” mondá az öreg Számosy hidegen, „épen jókor jó Kati. Ne léj be ide, gyermekem!” s elvett tőle 40—50 töltést, melyeket köpenye ránczaiban hozta oda. Veszélyes helyzetünk ellenére nem állhattam meg, hogy ezen derék és szép leányra ne nézzek néhány pillanatig. „Menj, lelkem, s mond meg Jancsinak, hogy a kapitány puskatokját hozza el szobájából s aztán vigyázz Kati az ablakönyöklök mellett, s ha ezen oldalon valami mozgást vennél észre, rögtön tudósíts bennünket: Most, fiaim, bátran! legjobb lovamat annak adom, ki az első zsványt agyonlövi! Löszereitek elég van; csak kitudnánk a gazembereket csalni rejtekeikből; megpróbálok egy csejt! Az öreg úr a pulykapasztortól elvette a nyársat, ráakasztott egy kabátot, mialatt Pista és én az összetört ablak két oldalán őrst foglaltunk. Számosy úr a ruhát kidugta az ablakon, melyet kívül nem lehetett egészen jól látni; három golyó azonnal átlukasztotta azt s földre esett! „Elesett,” ordítá egy haramia örvendve. „No Józsi, most rajtad a sor, verd be a kaput pörölyüddel!” Egyszeriben előugrott a fal mögől egy nagy legény és iszonyú erővel pörölyözte a kaput, úgy hogy az egész ház megrendült; hallottuk a sarkvasakat recsegni, láttuk a kaput ingadozni — s ezen elválasztó pillanatban tüzet adott a fiatal Számosy fegyvere. Ezután fejzét vett kezébe s eltökélve állott a kapu elibe, melynek teljes bedőlését minden pillanatban vártuk. Józsi, ki ütésének iszonyú hatályait ismerte, felszólítá társait, hogy készen tartsák magukat. Tőlem mintegy két ölnyire állott; pörölyét ismét fölemelé — ezen ütés darabokra zúzta volna össze a kaput, ... újam a puskám nyomatyúján feküdt; egy nyomás — és a nyúlseréből álló egész töltés, mint egy hatfontos álgúgolyó, úgy járta át a gazember hasát, ki rögtön halva rogyott össze. „Kótay kapitány,” mondá Számosy nyugodtan, „a jó öné!”

Most saját kétsövű puskámat vettem át inasomtól s azon egycsövűt, mellyel oly szerencsés

lövést tettem, a fiatal Számosynak adtam oda. A pörölyös haramia halálának heves tüzelés lön következése czimboráirészéről. Üdvölvéseik közt azt kiáltották: adjuk meg magunkat s borzasztó bosszulattal fenyegettek, ha tovább is ellenállunk. Csak kevés ölnyi távolság volt köztünk, és a lövések közti szünet alatt egyre káromkodtak; mi pedig daczal feleltünk vissza. Számosy, te vén gazember! kiáltozá a csoport főnöke, öt perc múlva szivedet szakasztjuk ki testedből. — „Nem,” volt a felelet: „én reméllem, hogy még mindnyájatokat kötélen függve foglak látni.” — „Add meg magadat, vagy mi nem adunk kegyelmet! — Gyáva gazember! jöszte és próbáld meg kezedet a kilencsen,” mondá az öreg úr hideg gúnymosollyal: szemeit rám, ki a kaput őrzöttem, oly férfiú bizalmával vetve, ki érzi, hogy saját biztos fegyverét kezében tartja.

„Számosy, házadat fejed fölött gyújtjuk meg! Vess üszköt a szalmába, Miska! Számosy, neked leányod van!” — Most a haramia irtóztatosan fenyegetődött. — Az öreg úr megborzadt és düh miatt elfojtott hangon mormolá: „Kavacsi, öt száz forintot teszek félre, hogy felakasztassalak, s öt száz mérfüldre utazok, hogy fityegni lássalak!”

„Az üszköt, az üszköt!” ordítózá több torok és szerencsétlenségre a mosóházba tüzet találtak a gonoszok. „O most kipörkölnék bennünket!” mondá Pista nyugtalanul: „Csak nem kell félni,” viszonzózá a hígadtabb vérű nagybátya, „a tüzet meg kell látni a tón túl s akkor segítség érkezend.” Azalatt különös dolog történt, melly, elég csodálatosan, a fenyegető vést eltávoztatta. A holdat hirtelen sötét fellegek borították el; nagy essőcseppek hullottak s nem sokára iszonyú égiháború keletkezett, melly a zsványok minden próbáját, a szalmafüdelet meggyújtani, sikerfenné tette. „Kicsoda kételkedhetik az isteni gondviselésen?” mondá a derék öreg úr buzgalommal; az isten nyilván velünk van!”

A megmentésünkre beállott fürgeteg elcsügeszteni látszott megtámadóinkat, és beszélgetésük újra elkezdődött: „Számosy,” kiáltá a főnök: „neked grófi jövedelmed van; adj nekünk ezer forintot s mi elmegyünk innen s nem bánunk.”

„Mindent, a mit ígérek, megfogom tartani.” felelé az öreg úr hidegen. „Kavacsi, ezen éjeli remekedért kötelel érdemeltél, s én azok leszek, hogy felakasztassalak.” — „Törjétek be a kaput,” kiáltozá a haramia dühösen, „szívét szakasztjuk ki a vén fukarnak!” Köösső zörgött a kapun, de nem volt hatálya s újra elkezdett a haramia beszélni: „Csak száz forintot, Számosy!” — „Egy fillért sem,” volt a lakonikus felelet. Még egyszer röpültek a kövek, durrogtak a lövések és dörgöttek a haragos gonoszok fenyegetéseik. Végre tizenkét forintra szállítottatott le a követelés, minden emberre egy forint.

„Azonnal ellillannak a gazemberek,” mondá az öreg úr, hihetőleg észrevették, hogy segítségünk jó. Bárcsak még tovább tartóztatlanok fel őket.”

De a rút emberek már induló félben voltak és Kati kisasszony tudunkra adá, hogy már, szám szerint tizenketten, ladikra ültek. „Most még egy vagy két kísérőlvést tegyünk,” mondá a fiatal Számosy. Kilőttünk feháat még vagy egy tüzet töltést s kiugrottunk a házból, midőn épen a tón áteveztek a haramiák. Most újra sebesen és jól czélozva tüzeltünk; mit ok gyéren és hatálytalanul viszonzottak. Mig csak a golyó hozzájuk érhetett, szakadatlanul lódóztunk utánok; s mint később hallottuk, egy közülök halálosan, más kettő pedig tetemesen meg sebesítettet. Midőn a házhoz visszatérénk, mintegy ötven paraszta találkoztunk, kik, mindenféle mezei fegyverekkel fölkészülve, segítségünkre jöttek. Legkisebb halogatás nélkül csónakokra ültünk, hogy a vidéket bejárjuk. Dél felé, oly sebes és serény volt üldözésünk, a zsványcsapatból már hatan voltak elfogva, a megsebesítettekkel együtt.

Tökéletesen elfáradva, a hajnali s éjeli erőkódések miatt, érkezünk haza. Reggeliztünk s aztán aludni mentünk; de mielőtt szobámba visszamentem, megtekintettem a csatatért. Csak még egy ütés s pedig nem nagy, beütötte volna már a kaput, és tizenkét elszánt gazemherrel csatában nem tudom, hogy járhattunk volna. Józsi hanyatt feküdt; utálatot gerjesztő látvány. A nagy seréttöltés oly nagy sebet ejtett rajta, mint egy algyúgolyó. Nálánál izmosb embert nem láttam; öt láb nyolcz hüvelyknél magasabb nem volt; de tagjaira, magasságára s izmosságára nézve óriásnak látszott. Mesterségére nézve kovács, rosz hírben álló s vakmerő jellemű embernek mondatott.

A zsványoktól megmenekülésünk valóban szerencsés eset volt. Számosy urnak ezen éjen hét ezer forint volt házána, mivel más jószágainak jövedelmét nem régiben hozták be neki. Ez tudva volt és két zsvány csapat, melly a vidéken már darab időtől fogva kóválygott, egyesült, hogy Számosy házat kirabolja.

A Kovács holtteste elküldetett, s miután elbeszélésemet bevégeztem, csak még néhány körülményt említek meg, mellyek a főlebb elmondott vakmerő erőszakkal kapcsolatban vannak.

Bizonyos Fecske Feri nevű intézte el előre a szándékolt betörést s ő rendelte el a megtámadás módját is. Fecske Feri alacsony, sovány férfi volt, de bámulatos fürgeséggel hirt és gonosz bátorsága semmi vakmerő vállalatától sem rettent meg. Kivégzése reggelén (mert ő más hárommal együtt a legközelebbi törvénynapon felakasztatott) mindeo terveit körülményesen elbeszélte nekünk.

A kutyákat megmérgezni s minden előkészületeket megterni kellett. Mindkettőt koldusáruhában vitte véghez; a szegény ebek elibe mirényel bedörgölt húsdarabokat vetett; aztán a konyhába lopódzott s kikémlelte, hogy a kapu pántjai és zárai nem legjobb állapotban voltak. Szándéka oda ütött, a családot vacsoránál meglepni vagy erőszakosan betörni, midőn az mélyen aludt. Első próbát a társalgási szobán tett; de hirtelen észrevéven, hogy Kati kisasszony megpillantotta; sietve visszavonult. Erre a haramiák tanácsot tartottak, és szerencsére a megrohanás elhalasztását határozták el, míg a család lefeküdt.

Semmi sem lehetett vakmerőbben s könnyebben kivihető, mint a Fecske Feri istentelen merénylete. Csak gyilokkal fölfegyverezve kellett volna neki az ablakon át bemenni és czimboráinak a hátulsó ajtót megnyitni. A próbát ugyan megtette, s csak egy szerencsés körülmény hiúsította meg szándékát. Epen azon reggel tétetett keresztbe az ablakon egy vas rúd; ez megakadályozta egrásában a zsványt, úgy hogy keményen visszahanyatlott, a zörgés s a pulykapásztor lármája, ki őt hallotta, azonnal fölébreszté a családot.

Az szoktak mondani, hogy a körülmények bátorra teszik az embert. Ez volt az eset említett alkalomnál is két egészen különböző személynél — a szeretőre méltó Kati kisasszonynál s a pulykapásztornál. Kati kisasszony az egész történet alatt elejétől végig legnagyobb bátorságot mutatott, s a szegény pulykapásztor, ki egyébkor a puskának csak meglátására is elrémült, nyársal fölfegyverezve, hősileg védte az ablakrét.

Ebédelni mentünk. Juli kisasszony nem mutatta magát; mert bátyja szemére lobbantotta félnétségét. Midőn t. i. a zaj hallatszott, a félnék leánya párnái közé dugta fejét és a csata végeig szánatos rettegések közt tölté az időt. Számosy úr leánya karjai közül magához húzta Julit, megcsókolta és szerencsét kívánt neki a múlt éjeli veszélyek közül megmentéshez.

„Te kis nyúl,” mondá az öreg úr tréfálva, „neked ótalmazódat meg kell jutalmaznod a megmentésért s neked is, Kati leányom!”

S minden negéd nélkül kezét nyújtá nekem az elpiruló leány s annak csöndes megszoritása elég jutalom lett volna nekem két olyan veszélyért is, millyent kiállottam.

Számonra semmi dicséret sem volt elég nagy; a sikerdúzs védelem elszántságomnak tulajdonították; s a szerencsés lövés, mellyel a gonosz kovácsot elejtettem, mindig újra szóba hozatott.

Látogatásom azzal végződött, hogy Kati szerettem; de nekem akkor még kevés kilátásom volt előmenetelre s azon vagyonna, melly egész sor összetalálkozó körülmények által nekem jutott; egy gyalog század volt minden földi gazdaságom. A kisasszony gazdag örökös lévén, illett volna e, hasznomra fordítani egy véletlen szolgálatot és kérélnemet merényleni, melynek megtagadása kínos zavarba ejtette volna Számosy urat! Nem, én titkon elfojtottam Katihoz vonzó érzelmemet és visszatértem Kassára, s magammal vittem el a Számosy család minden tagjának tiszteletét és szerencse-kívánását. — Nehany nappal később, midőn ezredemhez megérkeztem, egyik napon őrszemlén állottam, midőn egy pompásan felkantározott, gyönyörű tigris-csótárral és szép nyarreggel fölkészített paripa, egy inas által az udvarba vezetett. A tökéletes szépségű, szabályos s izmos termetű, sötét gesztenyeszínű ló tizenhat markos volt s legalább száz aranyat megért. Az inas egy levelet adott át nekem, mellyet Számosy irt: — a paripa ajándék volt.

Kati és Juli szerencsésen mentek férjhez, s én azóta némelykor találkoztam velek. Úgy bántak velem mint testvérral s gyakran beszélgettünk még az éjeli megtámadásról.

Három év lefolyt; a haramiacsapat szünet nélkül üldözött Számosy úr által és Kavacsi főnökig mind kézre kerültek. Az öreg úr elleni irtóztató bosszú-fenygetések közt hagyta el a vidéket ez a gonosz ember, s az ország déli részében települt meg. Az alatt én Varasdra téttem át más ezredhez mint őrnagy. Nem sokára megérkezésem után én vittem a parancsnokságot azon napon, mellyen egy nagy hírű gonosztévő kivégzendő vala. Az ezred őrt küldött a vesztőhelyre s a kandiság engem is oda vezetett.

Beléptem a zárt helybe. Kevés pillanat mulva megjelent a gonosztévő, két pap kíséretében. Régi ismerősöm Kavacsi volt az. Hirtelen a szolgabíró kihivattatott, azonban kevés idő mulva egy erős falusi úr kíséretében visszatért, ki bő köpenybe burkolva nyilván mutatta, hogy messze földről jött.

(Vége következik.)

Mirza Mohamed Ali Chan,

persa követ a francia udvarnál.

Valamint újabb időben Oroszország teheráni udvarnál befolyást szerezni iparkodik és semmi módot sem átal, hogy az angolt elbuktsassa s Persiát, az angol-keletindiai birtokok ezen oldalról védfalát, messze kinéző elfoglalási terve számára megnyerje, a Juliusi francia királyság sem kímélte fáradságát, Persiára nézve a napoleoni politikát ismét elővenni, s valóban nem csekély sikerrel dicsekedhetik, mivel mult évben persa követet látott udvaránál. Ez a harmadik, kit frankhoni uralkodó fogadott el.

A valódi első persa követség 1807-dikben jött Frankhonba. Eylau melletti ütközet után Napoleon tavasz egy részét Finkenstein dohnai urodalomban töltötte el Danzig vidékén, s ott fogadta el a persa és török követeket, Mirza Rizza, ez volt a persa neve, Aprilis vége felé azon megbizattal jött, hogy daczvéd szövetséget kössön. Nagy tekintettel fogadtatott, az alkudozások kevés nap alatt bevégeztek s Május 8-dikán a szerződés aláíratott. Ezen alkalommal a persa követ a császárnak néhány sált és gyöngyöket átadott; de mivel félt, hogy azon nagy fogalomnak meg nem felelhetének, mellyet ura hatalmáról támasztani akart; tehát azokat mint valódi udvari vagy nemzetbüszkeségből saját nevében nyújtotta át, s azt hozta fel meentségül, hogy ura ajándékai még meg nem érkeztek. A szövetség aláírása után nem sokára ismét elutazott a követ, Persiába visszatérendő, s nyomban követte őt Gardanne tábornok, a császár segéd-

tisztje, ki teheráni udvarnál mint követ meghitelesített. A követséghez több francia tisztiek adattak, a persa seregnél mint gyakorlat-mesterek szolgálndók. Gardanne tábornok követségének azonban nem lett azon sikere, mellyet Napoleon abból ígért magának. Mihelyt annak elutazását az angolok megtudták, azonnal siettek Harford Jonest gazdag ajándékokkal a persa schah-hoz elküldeni. Midőn az angol követ Teheránhoz közelített; a schahnak jelentette, hogy addig a fővárosba nem menend, míg azt a francziák el nem hagyják. A schah nagy zavarba jött: igen nagy kívánsága volt, az angolok ajándékait birni, s más részről Napoleonnak csak a neve oly nagy félelmet gerjesztett benne, hogy Gardanne tábornoknak nem merete megmondani, utaznék el. Ezen szorultságban Mirza Abul Hassan chán, ki sokat utazott, Gardanne tábornoknak azt a tanácsot adta, tétesse magát haragosnak s egy napi járó földre utazzon el; a schah félelmében nem fogja elmulasztani, őt visszahíni. A tábornok követte ezen tanácsot: de nem hivattaték vissza, s midőn egyik kapun kiköltözött, Harford Jónes a máson bement. Hogy magát ezen csínyért megboszulja, mellyet követjén az angolok elkövettek, Napoleon a persa schahnak háborút üzent. Noha ezen háború üzenés soha vissza nem vétetett, mindazáltal Frankhon diplomatikuss viszonyokba lépett Persiával, midőn X. Károly az uralkodást átvette. 1818ban Abul Hassan chán mint rendkívüli persa követ ment el Frankhonba és visszatérése után Sercey gróf követte őt, kinek követsége hasonnan nem gyümölcsözött; de mely mindazáltal szükségesnek tartatott, hogy Frankhon viszonyai Persiával ismét elintézzessenek. Sercey gróf küldése, noha célja csak viszonzlátogatás, még is azon sikereknek első oka volt, mellyekhez a későbbi követek jutottak; valamint a nem régiben kötött szerződésnek is, mely francziákat a schah államaiban legkegyeltebb nemzetekkel egyenlő lábra tette. Ezen szerződés megerősítésére most a persa schah francziák királyához egy rendkívüli követet küldött, ki September 8-dikán taval, hatodfél hónapi utazás után, Toulonban a francia földre lépett. Neve Mirza Mohamed Ali chán, az előtt külügyek ministere volt és fényes állását nem köszöni ugyan születésének, hanem elmetehetségeinek, mellyek nagyoknak mondatnak. Ő Abul Hassan chán unokaöcse, ki 1818 mint követ volt Párisban, s akkor elki sérte nagybátyját Európába. Visszatérvén honába, utazásáról s Párisban mulatásáról költészi leírást irt, s ezen költemény, melly a teheráni udvarnál nagy tetszést nyert, nem keveset segítette volna elő, honfiai előtt a francia nevet kedvező ismeretessé tenni. Midőn September 8. Cuvier gőzhajóval Toulonban megérkezett, rangjához illő minden tisztelettel fogadtatott, a tenger nagy hajó kikötőbe bevezését 11 ágyúlövéssel üdvözöltte; a katonaság két sorban állott az utcákon mellyeken átmennie kellett, hogy az arany kez, reszt vendéglőbe mehessen, — és a tengerészett vezérőrnagya, az alosztály tábornoka s az alpraeffectus, a számára rendelt kocsiban mellette foglaltak helyet. Megérkezése utáni reggel a város minden polgári és katonai hatóságai meglátogatták. Egész Orleansig küldötte a követ elébe Lajos Filep első titoknok szavalárát (tolmácsát), Desgranges Alix grófot, hogy üdvözölje és szállítására, du Rhin vendéglőbe Vendome piaczon elkísérje. Itt ismét legtisztességesebben üdvözöltetett, több minster meglátogatta, s végre September 24. Compiegnében a királytól ünnepélyes audientiában fogadtatott el. Két század gyalogság zenekarával a palota nagy udvarában volt felállítva; nemzeti őrség és sorkatonaság fegyverben állottak. A követ két nyolczlovas hintóban ment föl. Lajos Filep tábornoki egyenruhában fogadta őt a trónteremben, Nemours és Montpensier királyi hercegek közt állva. Guizot, Trezel hadminister s több tábornokok fogták körül a trónt. Mirza Mohamed Ali chán, gazdagon öltözve fejér kasmírlötöny és kasmírsál csalmában, mély hajlongások közt közelgett a királyszékhez, és persa nyelven beszédet

tartott a Frankhon és Persia közt fennálló, mindkét birodalomnak szerencsét ígérő barátságáról. Miután a király szavalárja ezen beszédet francia nyelvre áttette, Lajos Filep hasonló értelemben felelt és az épen most kötött kereskedelmi szerződést úgy hozá fel, mint új kezességét azon barátságos viszonyoknak, mellyeket nagyra becsül. Miután ezen beszéd is megtolmácsoltatott, a követ a királyiszékhez közelgett, mélyen meghajtá magát, és kísérete két tisztje átnyujtá ezüst edényekben megbizólevelét, a schahnak gazdagon befoglalt kifestési arczképét s a nap- és oroszánrendet a király számára. Ezután királyné szobáiba vezettetett a követ, hol az Orleansi hercegnő párisi gróffal, madame Adelaide és a Nemours és Montpensier hercegnők valának egybegyülve. A követ virágdúzs nyelven jelenté urának hódolásait s a királynő s hercegnők számára gazdag kasmir-sálókból, legfinomabb persa kelmékből, karpereczekből és gyöngynyakkötők-ből álló ajándékokat nyujtott át; valamint a kis párisi grófnak kis persa ágyúkat drága kövekből álló fölékesítésekkel. Közvetlenül aztán hasonló szertartásokkal ismét szállására kísértetett vissza a követség. Este udvari asztalhoz hivattattak meg a persák s a palotaszínházban jelentek meg.

A követ most 46 éves s tizenkét szolgán kívül 13 éves fia Mirza Abdnl Vahah, titoknokok Mirza Hussein chán és veje Mirza Mohamed voltak vele. Csak egy nője van, kit nagyon szeret s ki ő hozzá is egész vonzalommal viseltetni mondatik. Gyermekei nagyon tisztelik atyjukat, ki kissé meghajolva jár; de a mellett magas és szép természetű. Arcszíne inkább barnás mint fekete-barna. fekete szakállá igen tömött, szemei rendkívüli elevenséggel bírnak s arczvonásai valóban szépek.

Mirza Mohamed Ali Chan, persa követ a francia udvarnál.

A kupa ktanács.

Ebben a végzésben nem találok semmit édes barátim! — azért úgy gondolom, az ülésnek vége lehet.